

Strasbourg, 6. november 2020

POSVETOVALNI SVET EVROPSKIH SODNIKOV CCJE

Mnenje št. 23 (2020)

Vloga sodniških združenj pri podpori neodvisnosti sodstva

I. Uvod

1. V skladu z mandatom, ki mu ga je podelil Odbor ministrov, je Posvetovalni svet evropskih sodnikov (CCJE) pripravil Mnenje o vlogi sodniških združenj pri podpori neodvisnosti sodstva.
2. To mnenje je bilo pripravljeno na podlagi prejšnjih mnenj CCJE, Magne Carte sodnikov CCJE (2010) in ustreznih uradnih dokumentov Sveta Evrope, predvsem Evropske listine o zakonski ureditvi položaja sodnikov (1998) ter priporočil Odbora ministrov CM/Rec(2010)12 o sodnikih: neodvisnost, učinkovitost in odgovornosti ter CM/Rec(2007)14 o pravnem položaju nevladnih organizacij v Evropi, Poročila Evropske komisije za demokracijo skozi pravo (Beneška komisija) o svobodi izražanja sodnikov (CDL-AD(2015)018), Skupnih smernic o svobodi združevanja Beneške komisije in Urada za demokratične institucije in človekove pravice OVSE (OVSE/ODIHR). Mnenje upošteva tudi Temeljna načela o neodvisnosti sodstva Organizacije združenih narodov (OZN), Bangalorska načela sodniške etike , Univerzalno sodniško listino Mednarodnega

sodniškega združenja, prvo poročilo posebnega poročevalca OZN o pravici do svobode mirnega zbiranja in združevanja z dne 21. maja 2012 (A/HRC/20/27) in tretje poročilo posebnega poročevalca OZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov z dne 24. junija 2019, ki obravnava uresničevanje svobode izražanja, združevanja in mirnega zbiranja sodnikov in tožilcev

3. Prav tako to mnenje upošteva tudi odgovore članov CCJE na vprašalnik o vlogi sodniških združenj pri podpori neodvisnosti sodstva in povzetek teh odgovorov ter predhodni osnutek, ki ga je pripravil sodnik Gerhard REISSNER¹, znanstveni ekspert, ki ga je imenoval Svet Evrope.

II. Področje uporabe mnenja

4. V dvanajstih od 35 držav članic, ki so vprašalnik izpolnile, je le po eno sodniško združenje. V večini držav članic je več kot eno združenje.
5. Raziskava držav članic je pokazala, da so sodniška združenja zelo raznovrstna. Razlikujejo se predvsem po merilih za članstvo, ciljih in velikosti ter reprezentativnosti.
6. Nekatera združenja so dostopna samo sodnikom, ki delujejo na določeni ravni sodišč, sodniki vrhovnih sodišč imajo na primer včasih svoje združenje, medtem ko so v druga včlanjeni sodniki, ki so specializirani za posamezna področja. Najpogostejša tovrstna združenja so posebna združenja sodnikov upravnih sodišč. Obstajajo tudi združenja sodnic.² Kljub temu združenja večinoma dovoljujejo, da se vanje včlanijo vsi sodniki in sodnice.
7. Članstvo v vseh vrstah združenj je prostovoljno. Tako se lahko velikost združenj glede na število članov precej razlikuje, še pomembneje je, da se lahko združenja močno razlikujejo tudi po reprezentativnosti, torej po razmerju med sodniki, ki so člani združenja, in vsemi sodniki, ki bi lahko bili člani tega združenja.
8. Sodniška združenja so lahko tudi pravne osebe. Večina združenj je ustanovljena v skladu z zakonodajo, ki ureja družbe civilnega prava, lahko pa so ustanovljena tudi kot neformalne skupine sodnikov.
9. Vsa združenja so prostor za mreženje, izmenjavo in komunikacijo med člani. Glavni cilji večine združenj so spodbujanje in varovanje neodvisnosti sodnikov in načel pravne države ter varovanje statusa sodnikov in zagotavljanje ustreznih delovnih pogojev za njihovo delo. Drugi pomembni cilji so tudi izobraževanje sodnikov, sodniška etika ter prispevek k reformam sodstva in zakonodaji.
10. Za namene tega mnenja so sodniška združenja samoupravne nepridobitne organizacije, z ali brez pravne osebnosti s prostovoljnim članstvom.
11. V večini združenj je članstvo dostopno vsem sodnikom, običajno tudi upokojenim sodnikom. Ponekod lahko člani sodniških združenj postanejo tudi sodniški pripravniki in strokovni sodelavci. V nekatera sodniška združenja se lahko včlanijo tudi tožilci, posebej če je poklicna pot sodnikov in tožilcev skupna.

¹Sodnik Gerhard REISSNER je bil v letih 2012–2013 predsednik CCJE in dolgoletni član delovne skupine CCJE.

²O obstoju združenj sodnic so poročali iz Bosne in Hercegovine, Italije, Slovaške, Ukrajine in Združenega kraljestva.

III. Mednarodni in evropski okvir

12. Pravico vsakogar do združevanja, to je pravico do ustanavljanja združenj in včlanjevanja vanje, priznavajo tudi Splošna deklaracija človekovih pravic³, Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah⁴ in Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP).⁵
13. Kot vsi posamezniki imajo tudi sodniki temeljne pravice, ki jih varujejo zgoraj omenjeni dokumenti⁶. Sodniki naj pri uveljavljanju pravice do mirnega zbiranja upoštevajo svoje odgovornosti in se izogibajo situacijam, ki bi lahko bile nezdržljive z avtoriteto njihovega položaja ali v neskladju z njihovo dolžnostjo, da so neodvisni in nepristranski in da sta neodvisnost in nepristranskost tudi na navzven razvidni.⁷
14. Pravica do združevanja ni le v interesu sodnika samega, temveč je v interesu celotnega sodstva. Pravica sodnikov do združevanja je izrecno zagotovljena v Temeljnih načelih OZN o neodvisnosti sodstva⁸, Bangalorskih načelih sodniške etike⁹ in Univerzalni sodniški listini.¹⁰
15. V Evropi se je razvoj pravice do ustanavljanja sodniških združenj nadaljeval v letih 1998 z Evropsko listino o zakonski ureditvi položaja sodnikov¹¹ in 2010 s Priporočilom (2010) št. 12 Odbora ministrov Sveta Evrope o sodnikih: neodvisnost, učinkovitost in odgovornosti (Priporočilo (2010)12)¹² ter z Magno Carto sodnikov CCJE (temeljna načela).¹³ V Evropski listini je poudarjen prispevek sodniških združenj k varovanju pravic, k jih s svojim statusom pridobijo sodniki, Priporočilo (2010)12 se temu pridružuje in šteje neodvisnost za najpomembnejši del položaja sodnika, poleg tega pa kot dodatno nalogo opredeljuje tudi spodbujanje načel pravne države. V Magni Carti sodnikov je ta cilj opredeljen kot "varovanje vloge sodstva v družbi". Tudi pri analizi ciljev sodniških združenj lahko opazimo podoben razvoj s širitvijo nalog združenj, ki se ne osredotočajo le na položaj sodnikov, temveč to spremlja zavedanje o pomenu načel pravne države.

IV. Pomen in cilji sodniških združenj

³Splošna deklaracija človekovih pravic, sprejeta na Generalni skupščini ZN 10. decembra 1948, prvi odstavek 20. člena.

⁴Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah, sprejet na Generalni skupščini ZN 16. decembra 1966.

⁵Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP) z dne 4. novembra 1950, prvi odstavek 11. člena.

⁶Mnenje CCJE št. 3 (2002) Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov o načelih in pravilih, ki urejajo poklicno ravnanje sodnikov, še posebno etiko, nezdržljivo vedenje in pristranskost, 27. odstavek.

⁷Primerjaj tudi s tretjim poročilom posebnega poročevalca OZN o neodvisnosti sodnikov in odvetnikov z dne 24. junija 2019 o uresničevanju svobode izražanja, združevanja in mirnega zbiranja sodnikov in tožilcev, priporočilo št. 107.

⁸Temeljna načela OZN o neodvisnosti sodstva, ki jih je Generalna skupščina podprla 29. novembra 1985, 9. odstavek.

⁹Bangalorska načela sodniške etike, načela 4–6.

¹⁰Univerzalna sodniška listina, ki jo je 14. novembra 2017 sprejelo Mednarodno združenje sodnikov, peti odstavek 3. člena.

¹¹Evropska listina o zakonski ureditvi položaja sodnikov: načeli 1.7 in 1.8.

¹²Priporočilo (2010)12, 25. odstavek.

¹³Magna Carta sodnikov CCJE (temeljna načela) (17. november 2010), 12. odstavek.

16. Sodniki so temelj vsake države, ki je zgrajena na demokraciji, načelih pravne države in človekovih pravicah.¹⁴ Zato zgornji dokumenti, ki določajo evropske standarde, in statuti številnih sodniških združenj kot logično posledico te vloge predvidevajo in opredeljujejo dva glavna cilja: 1. vzpostaviti in varovati neodvisnost sodstva; 2. podpirati in krepiti pravno državo. Oba cilja omogočata učinkovito zagotavljanje temeljne pravice do poštenega sojenja pred neodvisnim in nepristranskim sodišču, kot je to določeno v 6. členu EKČP.
17. Prvi cilj sodniških združenj je vzpostaviti in varovati neodvisnost sodstva, ki med drugim vključuje varovanje sodnikov in sodstva pred vsakršnimi kršitvami neodvisnosti, zagotavljanje zadostnih sredstev in ustreznih delovnih pogojev, zagotavljanje ustreznega plačila in socialne varnosti, zavračanje neupravičenih kritik in napadov na sodstvo in posamezne sodnike, oblikovanje, podpiranje in uveljavljanje etičnih standardov ter varovanje nediskriminacije in primerne uravnoteženosti zastopanosti spolov.
18. Drugi cilj sodniških združenj je podpirati in krepiti pravno državo in med drugim vključuje dejavnike, ki pripomorejo k izobraževanju, izmenjavo in souporabo znanja ter najboljših praks, pomoč sodstvu skupaj s tistimi, ki so za to odgovorni, pomoč pri reformah sodnega sistema in zakonodaji, ozaveščanje medijev in splošne javnosti o vlogi sodnikov, sodstva in pravne države.
19. Omenjeni cilji niso le cilji sodniških združenj, saj pri njihovem doseganju sodelujejo še drugi dejavniki v sodnem sistemu in zunaj njega. Za uspeh so potrebni medsebojno spoštovanje, odprtost, podpora in sodelovanje.
20. Sodniška združenja lahko organizirajo tudi srečanja s predstavniki civilne družbe, ki lahko izrazijo pričakovanja družbe glede sodnega sistema in upravljanja sodstva.¹⁵
21. Očiten cilj sodniškega združenja je tudi, da omogoča mreženje med člani. Združuje sodnike, ki sicer svoje naloge opravljajo sami ali v senatu, a imajo ne glede na to skupne interese in potrebe. S tem ko okolje omogoča dialog in kritiko med sodniki, s pomočjo samokritike, ki izvira iz sodstva samega krepí neodvisnost in spodbuja razvoj trdnega in na vrednotah temelječega sodnega sistema. Združenja so lahko tudi okolje za izmenjavo izkušenj in najboljših praks med sodniki.¹⁶ To je najbolj plodno takrat, ko se združujejo sodniki z različnih ravni sodišč in pristojnosti. Sodniška združenja so lahko tudi prostor za poglobljanje znanja specializiranih sodnikov, s čimer pripomorejo k skladni uporabi zakonov. Končno sodniška združenja prispevajo k oblikovanju skupnega duha, kar zadeva neodvisnost sodstva, človekove pravice in pravno državo.
22. Sodniška združenja prav tako omogočajo čezmejno sodelovanje in izmenjavo z združenji v drugih državah članicah. Povezave potekajo tudi na evropski ravni s pomočjo več evropskih sodniških združenj in organizacij. Tako nacionalna sodniška združenja svojim

¹⁴Glede vloge sodstva glej Mnenje CCJE št. 18 (2015) o položaju sodstva in njegovem odnosu do drugih vej oblasti v sodobni demokraciji.

¹⁵CM/Rec(2010)12, 20. odstavek.

¹⁶Podobno je tudi v primeru izmenjav med sodniki, ki delujejo na istem sodišču, saj številna srečanja med sodniki v državah članicah potekajo za "širitev razvoja prava skozi sodno prakso in dobre poklicne prakse". Glej poročilo Komisije Sveta Evrope za učinkovitost pravosodja (CEPEJ)"Konec izolacije sodnikov – smernice za izboljšanje veččin in kompetenc sodnikov, okrepitev izmenjave znanja in sodelovanja ter za premostitev kulture izolacije sodnikov" z dne 6. decembra 2019, CEPEJ(2019)15, str. 8.

članom omogočajo mednarodno izmenjavo izkušenj in imajo zato pomembno vlogo pri širjenju evropskih standardov znotraj nacionalnih skupnosti sodnikov.

23. CCJE zaradi omenjene pomembne vloge sodniških združenj in njihovega pomena pri podpori najpomembnejših vrednot sodnih sistemov v državah članicah meni, da je zelo zaželeno, da v vsakem sodnem sistemu obstaja vsaj eno sodniško združenje.

V. Kako lahko sodniška združenja dosežejo svoje cilje?

A) Znotraj sodstva

24. Sodniška združenja morajo za zagotavljanje in varstvo neodvisnosti sodnikov in sodstva izvajati širok spekter dejavnosti. Za neodvisnost posameznega sodnika je potrebno tudi neodvisno sodstvo.¹⁷ Neodvisnost ne pomeni le onemogočanja vplivov od zunaj, temveč tudi znotraj sodstva.¹⁸ Sodniška združenja so lahko pogosto tarča groženj, neupravičenih kritik in napadov. Veliko težje pa se je boriti proti neupravičenemu vmešavanju v obliki odločitev pristojnih organov, ki vplivajo na poklicne poti sodnikov (imenovanje, napredovanje, premestitev, disciplinski postopki, postopki ocenjevanja in tako dalje), oziroma vseh oblik odločitev, povezanih s sodno upravo.
25. Pristojnost za te odločitve je zaupana sodnim svetom, organom sodne uprave, predsednikom sodišč in včasih celo izvršilni veji oblasti (vladi ali ministrom za pravosodje). Sodniška združenja morajo biti za doseganje svojih ciljev v stiku s temi organi ali ga navezati.
26. Stiki morajo temeljiti na odprtosti, medsebojnem spoštovanju do njihovih vlog ter pristojnosti in pripravljenosti za upoštevanje argumentov obeh strani. Sodniška združenja naj ne posegajo v karijerne odločitve, temveč naj spremljajo, ali so pristojni organi upoštevali ustrezne postopke in uporabili pravilna merila.
27. Sodna uprava se mora zavedati, da sodniška združenja ne prenašajo le stališč svojih članov, temveč so talilni lonc izkušenj članov združenja. Zelo pogosto praktiki najbolje vedo, kaj je v praksi potrebno. CCJE priporoča, naj telesa, sestavljena iz sodnikov določenega sodišča, svetujejo predsednikom sodišč.¹⁹ Podobno lahko svetovalno vlogo glede organov sodne uprave in oseb, ki upravljajo sodstvo, na vseh ravneh opravljajo tudi sodniška združenja.
28. Sodelovanje sodniških združenj pri strateških ciljih in zadevah splošnega pomena je lahko koristno in priporočljivo predvsem na ravni sodne uprave, ki je odgovorna za sprejemanje različnih smernic in predpisov.
29. V večini držav članic so karijerne odločitve in odločitve o sodni upravi zaupane sodnim svetom.²⁰ Njihova splošna naloga je varovati neodvisnost sodstva in posameznih sodnikov ter pravno državo.²¹ To pomeni, da se naloge sodnih svetov prekrivajo z glavnimi cilji

¹⁷Priporočilo Odbora ministrov (2010)12, 4. odstavek.

¹⁸Sodba Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) *Parlov - Tkalčić proti Hrvaški*, št. 24810/06, 86. odstavek; *Agrokompleks proti Ukrajini*, št. 23465/03, 137. odstavek, et al.

¹⁹Mnenje CCJE št. 19 (2016) o vlogi predsednikov sodišč, 19. odstavek.

²⁰Mnenje CCJE št. 10 (2007) o sodnem svetu, ki služi družbi, 42. odstavek.

²¹Prav tam, 8. in naslednji in 41. in naslednji odstavek.

sodniških združenj. Čeprav bodo njihova stališča pogosto skladna, lahko pride do razhajanj med sodniškimi združenji in sodnimi sveti – slednji imajo običajno mešano sestavo sodnikov in nesodnikov. V teh primerih je potrebna odprta izmenjava mnenj.

30. CCJE je med iskanjem dobrih praks ugotovil, da v dveh državah članicah²² pri razpravah o poklicnih interesih, vključno z njihovim položajem, delovnimi pogoji, plačilom in podobnim, sodelujejo tudi posvetovalni sveti, ki so med drugim sestavljeni tudi iz predstavnikov združenj sodnikov in tožilcev in ki podajajo nezavezujoča priporočila o pomembnih zakonodajnih spremembah. CCJE take pobude priporoča.
31. CCJE se je seznanil s podatkom, da imajo sodniška združenja v nekaterih državah določen vpliv na postopek izbire članov sodnih svetov, in sicer lahko ponekod dajejo mnenje o kandidatih²³, podpirajo kandidate, ki potrebujejo podporo določenega števila kolegov²⁴, predlagajo sodnike²⁵, imajo zakonsko dolžnost predlagati kandidate²⁶, pravico zavzeti formalno stališče o izbiri,²⁷ ali pa člane celo sami izbirajo.²⁸
32. Tako sodelovanje v postopkih izbire članov sodnih svetov je dobrodošlo, če ne krši neodvisnosti dela sodnih svetov, vendar pa je treba paziti, da tak sistem ne vodi v politizacijo volitev in prihodnjega dela sveta. Vsekakor ne sme obstajati diskriminacija, člani sodniškega združenja pa morajo imeti možnost, da postanejo člani sodnega sveta.
33. Številna sodniška združenja sodelujejo pri izobraževanju sodnikov, in sicer z organizacijo samih izobraževanj ter pripravo gradiv za izobraževanja in prostorov za izobraževanje²⁹ ali z zagotavljanjem izkušenih vodij usposabljanja ali pa vsaj s priporočili ustanovi, ki je odgovorna za izvedbo izobraževanja. CCJE je v svojem Mnenju št. 4 (2003) o primernem začetnem izobraževanju in stalnem strokovnem izpopolnjevanju sodnikov na državni in evropski ravni opozoril, da bi moralo imeti sodstvo pomembno vlogo in biti samo odgovorno za organizacijo izobraževanj, izobraževanja pa ne bi smela biti v rokah izvršilne oziroma zakonodajne oblasti.³⁰ Sodelovanje sodniških združenj, ki se zavedajo potreb članov in imajo praktične izkušnje, je zato zelo primerno.
34. Etična načela poklicnega ravnanja morajo določati sodniki sami.³¹ Dejstvo, da se sodniki prostovoljno združujejo in da obstaja forum za izmenjavo in razpravo, zagotavlja, da bodo

²²Belgija (*Conseil consultatif de la magistrature*), Bolgarija (partnerski svet).

²³Bolgarija.

²⁴Romunija, Španija.

²⁵Norveška (predlog sodnikov, ki so člani odbora za imenovanje članov), Slovaška (predlog kot vsako drugo združenje civilne družbe).

²⁶Azerbajdžan (dve nominaciji za vsakega od sedmih položajev sodnikov članov).

²⁷Nizozemska.

²⁸Severna Makedonija (predsednik, član in namestniki).

²⁹Avstrija, Azerbajdžan, Belgija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Črna gora, Grčija, Hrvaška, Litva, Nemčija, Poljska, Romunija, Ruska federacija, Severna Makedonija, Slovenija, Španija, Švica, Ukrajina, Združeno kraljestvo.

³⁰Mnenje CCJE št. 4 (2003) o ustreznem začetnem izobraževanju in stalnem strokovnem izpopolnjevanju sodnikov na nacionalni in evropski ravni, 16. odstavek, glej tudi Evropsko listino o zakonski ureditvi položaja sodnikov, odstavek 2.3.

³¹Mnenje št. 3 (2002) Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov o načelih in pravilih, ki urejajo poklicno ravnanje sodnikov, še posebno etiko, nezdržljivo vedenje in pristranskost, druga točka 48. odstavka in tretja točka 49. odstavka; glej tudi Priporočilo (2010)12, 73. odstavek.

sodniki spoštovali načela ravnanja, ki jih pripravljajo sodniška združenja³², ali razvoj tovrstnih načel, kadar sodniška združenja pri tem vsaj tesno sodelujejo.³³

35. Podobno so sodniška združenja zelo primerna, da ustanovijo organ za svetovanje sodnikom, ki se soočajo s težavami, povezanimi s poklicno etiko ali vprašanjem združljivosti nesodnih dejavnosti z njihovim položajem.³⁴
36. Sodniška združenja v nekaterih državah zastopajo sodnike v disciplinskih postopkih, če za to zaprosijo. Ravnanje sodniških združenj, ki zastopajo svoje člane v disciplinskih postopkih in tako pripomorejo k zagotavljanju nepristranskega postopka, predvsem če se tovrstni postopki zlorablajo za odstranitev določenih sodnikov, ne vzbujajo pomislekov. Sodniška združenja pa morajo biti previdna, da ne dajejo vtisa, da varujejo sodnike, ki so zakrivali kršitev. Pomembna naloga sodniških združenj je spodbujanje odgovornosti sodnikov in sodstva.

B) V razmerju do drugih vej oblasti

37. CCJE meni, da sodniška združenja svojih dejavnosti ne smejo usmerjati glede na interese političnih strank ali kandidatov za politične položaje ter se opredeljevati do političnih vprašanj, ki so zunaj njihovih ciljev delovanja.
38. Sodniška združenja zastopajo izkušnje in mnenja sodnikov ter morajo zato imeti možnost, da svoje pomisleke in predloge predstavijo drugima vejama oblasti. CCJE se strinja s stališči iz obrazložitvenega memoranduma k 1.8 členu Evropske listine o zakonski ureditvi položaja sodnikov, kjer je zapisano, da morajo biti "sodniki vključeni v določanje celotnega sodnega proračuna in virov, predvidenih za posamezna sodišča, kar pomeni vzpostavitev postopkov posvetovanj ali zastopanja na nacionalni in lokalni ravni. To velja tudi širše za upravljanje sodstva in sodišč", in da "je treba zagotoviti, da se pri vsakem predlogu za spremembo njihovega položaja ali podlage za njihovo plačilo ali glede socialnega varstva, vključno s starostno pokojnino, upošteva mnenje sodnikov, ki ga podajo njihovi zastopniki ali strokovna združenja, in tako poskrbi, da sodniki niso izpuščeni iz postopkov sprejemanja odločitev na teh področjih".
39. Odbor ministrov Sveta Evrope meni, da "participativna demokracija, ki temelji na pravici do odločanja in vplivanja na izvajanje pristojnosti in odgovornosti javnih organov, pripomore k predstavniki in neposredni demokraciji ter da bi morala biti pravica do vključevanja državljanov v postopke sprejemanja političnih odločitev zagotovljena posameznikom, nevladnim organizacijam (NVO) in civilni družbi na splošno".³⁵ Odbor ministrov je v povezavi z nevladnimi organizacijami prepoznal "bistveni prispevek nevladnih organizacij (NVO) k razvoju in uresničevanju demokracije in človekovih pravic, predvsem z ozaveščanjem javnosti, udeležbo v javnem življenju in zagotavljanjem preglednosti in

³² Etične kodekse v Avstriji, Bolgariji, na Danskem, Finskem, Hrvaškem, Islandiji, v Italiji, na Malti, Nizozemskem, Norveškem, v Sloveniji, Španiji in Švici so pripravila sodniška združenja.

³³Sicer pa sodniška združenja sodelujejo pri oblikovanju etičnih standardov tudi v naslednjih državah: Azerbajdžan, Belgija, Estonija, Nemčija, Irska, Litva, Luksemburg, Črna gora, Severna Makedonija, Romunija, Slovaška, Švedska, Turčija, Ukrajina, Združeno kraljestvo.

³⁴Mnenje št. 3 (2002) Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov o načelih in pravilih, ki urejajo poklicno ravnanje sodnikov, še posebno etiko, nezdržljivo vedenje in pristranskost, četrta točka 49. odstavek, in Priporočilo (2010)12, 74. odstavek.

³⁵Smernice o sodelovanju civilne družbe pri političnem odločanju, CM (2017) 83, preambula.

odgovornosti javnih organov".³⁶ Z nevladnimi organizacijami se je treba posvetovati med pripravo osnutkov primarne in sekundarne zakonodaje, ki vpliva na njihov položaj, financiranje ali okvir delovanja.³⁷

40. CCJE je prepričan, da bi morala možnost participacije imeti tudi sodniška združenja, čeprav niso organizacije, ki predstavljajo civilno družbo, temveč organizacije, katerih člani so nosilci tretje veje oblasti. V Mnenju CCJE št. 18 (2015) o položaju sodstva in njegovem odnosu do drugih vej oblasti v sodobni demokraciji je CCJE podal smernice za razpravo z drugima vejama oblasti³⁸ in dialog z javnostjo³⁹ ter kar zadeva zadržanost v odnosu do drugih vej oblasti.⁴⁰ Podobno je lahko to mnenje tudi vir smernic za odnose med sodniškimi združenji na eni ter zakonodajno in izvršilno oblastjo na drugi strani.
41. CCJE podpira udeležbo sodniških združenj v zakonodajnih postopkih glede predlogov zakonov s področja pravosodja, ki jih predlaga izvršilna veja oblasti. Ob ustanovitvi komisij za reforme ali podobnih strateških projektnih skupin bi morali biti v te skupine imenovani tudi predstavniki sodniških združenj, ki bi jih določilo njihovo združenje. Izvršilna oblast bi morala zvezi z reformami sodstva, vključno s proračunskimi vprašanji in razporejanjem virov, delovnimi pogoji ter vsemi vidiki položaja sodnikov, na splošno zahtevati in upoštevati mnenje sodniških združenj.
42. V nekaterih državah članicah je formalna udeležba sodnikov v postopkih priprave osnutkov in sprememb zakona zagotovljena s formalno ureditvijo, in sicer z zakoni ali podzakonskimi predpisi.⁴¹ V nekaterih drugih državah članicah je to najmanj stalna praksa.⁴² CCJE pozdravlja prakse, ki sodniškimi združenjem omogočajo, da se opredelijo in dajejo pripombe v zvezi z načrtovano zakonodajo glede položaja sodnikov in upravljanja sodišč. Za to mora biti na razpolago dovolj časa, ugotovitve pa je treba resno pretehtati. Hkrati naj se sodniška združenja ne vključujejo v sporna politična vprašanja zunaj svojih okvirov delovanja.
43. CCJE meni, da sta odgovorno sodelovanje pri iskanju možnosti za nadaljnje izboljšanje sodnega sistema in krepitev pravne države ključni nalogi sodniških združenj.

C) V razmerju do družbe na splošno

44. Sodniška združenja so izjemno primerna, da medije in splošno javnost obveščajo o delu in prednostnih nalogah sodstva, vključno z dolžnostmi in pristojnostmi sodnikov ter vlogo sodstva in drugih vej oblasti v demokratični pravni državi.
45. CCJE z veseljem ugotavlja, da številna sodniška združenja učinkovito in v veliki meri pripomorejo k spodbujanju odnosov in razumevanja med sodstvom in javnostjo, na primer z izobraževalnimi programi na sodiščih, informativnim gradivom, dnevi odprtih vrat na

³⁶Priporočilo CM/Rec(2007)14 o pravnem položaju nevladnih organizacij v Evropi, preambula, 2. odstavek.

³⁷Prav tam, 77. odstavek.

³⁸Mnenje CCJE št. 18 (2015) o položaju sodstva in njegovem odnosu do drugih vej oblasti v sodobni demokraciji, 32. odstavek.

³⁹Prav tam, 33. odstavek.

⁴⁰Prav tam, 40. odstavek in 53. ter 55. odstavek.

⁴¹Avstrija (glede rednih sodišč), Črna gora, Estonija, Grčija, Islandija, Nemčija, Nizozemska, Romunija, Slovaška.

⁴²Finska, Italija, Poljska, Švica.

sodiščih, javnimi razpravami, predstavitvami, drugimi programi ozaveščanja in tako dalje.⁴³ Te dejavnosti so učinkovite, če jih organizirajo osebe, ki delujejo v sistemu, zato bi se morala sodniška združenja vključevati v tovrstne dejavnosti. Zdi se tudi, da je postalo običajno, da sodniška združenja organizirajo konference, izvajajo proaktivne medijske politike in pri svojem delu uporabljajo družbene medije, kar CCJE pozdravlja.

46. Sodniška združenja pri uresničevanju nekaterih ciljev včasih sodelujejo tudi z nevladnimi organizacijami, s čimer se poveča verjetnost, da se doseže skupni cilj, a le pod pogojem, da ne pride do politizacije.

VI. Kaj je potrebno, da lahko sodniška združenja uresničijo svoje naloge?

A. Splošne smernice

47. Beneška komisija in Urad za demokratične institucije in človekove pravice OVSE sta leta 2014 sprejeli Skupne smernice o svobodi združevanja⁴⁴ (v nadaljevanju: Smernice o svobodi združevanja), ki obravnavajo temeljno pravico do ustanavljanja združenj in včlanjevanja vanje. CCJE se s temi smernicami strinja. Večina meril, ki so zapisana v tem dokumentu, velja tudi za sodniška združenja.
48. CCJE opozarja predvsem na naslednja načela:
- vsakdo je v enaki meri upravičen do pravice do združevanja⁴⁵;
 - ustanovitev in registracija, (če je to primerno) ne bi smeli po nepotrebnem obremenjevati in odvrčati kandidatov⁴⁶;
 - spoštovati in omogočati je treba načelo samouprave⁴⁷, kar med drugim pomeni, da je vsakršno vplivanje od zunaj na cilje in njihovo izvajanje, notranjo strukturo⁴⁸ in izbor predstavnikov določenega sodniškega združenja prepovedano.⁴⁹
 - omogočati je treba udeležbo v preglednih zakonodajnih postopkih in razpravah⁵⁰ ter podajanje pripomb v zvezi z državnimi poročili, namenjenimi mednarodnim akterjem⁵¹;
 - prenehanje ali prekinitve dejavnosti sta mogoči le v izjemnih, omejenih primerih,⁵² in sta podvrženi nadzoru neodvisnega sodišča⁵³;
 - uporaba novih tehnologij bi morala biti dovoljena pod enakimi pogoji kot za vse; nadzorni ukrepi, ki so usmerjeni v opazovanje združenj, in blokada spletnih strani bi morali biti prepovedani.⁵⁴

⁴³Mnenje CCJE št. 7 (2005) o sodstvu in družbi, poglavje A: odnos med sodišči in javnostjo, 10.–20. odstavek, in Mnenje CCJE št. 6 (2004) o poštem sojenju v razumnem roku in o sodnikovi vlogi v sojenju, ob upoštevanju alternativnih načinov reševanja sporov, poglavje A: dostop do pravnega varstva, 11.–18. odstavek.

⁴⁴Skupne smernice Beneške komisije in Urada za demokratične institucije in človekove pravice OVSE o svobodi združevanja, VC CDL-AD (2014)046 oziroma OVSE/ODIHR št. zakonodaje GDL-FOASS/263/2014.

⁴⁵Prav tam, 122. in naslednji odstavki.

⁴⁶Prav tam, 151. odstavek.

⁴⁷Prav tam, 169. in 171. odstavek.

⁴⁸Prav tam, 175. odstavek.

⁴⁹Prav tam, 174. odstavek.

⁵⁰Prav tam, 183. in 184. odstavek.

⁵¹Prav tam, 186. odstavek.

⁵²Prav tam, 244., 245., 251. odstavek.

⁵³Prav tam, 244. in 256. odstavek.

⁵⁴Prav tam, 265., 270., 271. odstavek.

B. Poseben položaj sodnikov

49. Pri sodniških združenjih je treba upoštevati tudi nekatere značilnosti, ki izhajajo iz posebnega položaja in nalog sodnikov. Sodniki morajo biti neodvisni in nepristranski. Ne le da morajo biti neodvisni in nepristranski, temveč morata biti neodvisnost in nepristranskost vidni tudi navzven. Sodniki sestavljajo sodstvo, ki je ena od treh vej oblasti, toda to oblast izvršujejo posamezni sodniki ali senati sodnikov.
50. Sodstvo kot veja oblasti težje oblikuje skupno voljo in enotno komunicira z drugima vejama oblasti, mediji in družbo na splošno kot izvršilna in zakonodajna veja, ki to dosega prek političnih strank in s hierarhično postavljenimi odnosi.
51. Tudi sodniki uživajo temeljno pravico do svobode izražanja⁵⁵, čeprav so posamezni sodniki pri podajanju izjav ali izražanju svojih mnenj omejeni s pravili o zaupnosti glede sodnih primerov in drugih informacij.
52. Vpliv izjave posameznega sodnika ima vsekakor omejen učinek. Sodniška združenja lahko pomagajo odpravljati te pomanjkljivosti na dva načina. Pripomorejo lahko k iskanju enotnih stališč in ta stališča tudi učinkovito predstavijo zunanjim akterjem.
53. Če je v sodnem sistemu več sodniških združenj, imajo včasih različna stališča o skupnih vprašanjih. Čeprav pluralizem bogati demokratično razpravo o sodstvu, CCJE pozdravlja napore za iskanje skupnih stališč o pomembnih vprašanjih, saj je tako mogoče imeti večji vpliv na druge akterje zunaj in znotraj sodnega sistema.
54. CCJE prepoznava pomen in vrednost sodniških združenj. Sodniška združenja lahko kljub zgoraj omenjenim značilnostim, ki so povezane s posebnimi omejitvami in ozaveščenostjo, znatno pripomorejo h krepitvi načela pravne države v državah članicah.
55. CCJE je prepričan, da je zahteva po neodvisnosti in samoupravi sodniških združenj ključni dejavnik, ki je po eni strani vidik temeljne pravice do ustanavljanja združenj in včlanjevanja vanje, po drugi strani pa je tesno povezana tudi z neodvisnostjo sodnikov in sodstva ter načelom delitve in ravnovesja med vejami oblasti. Čeprav sodniška združenja sama niso imetniki teh ustavnih pravic, se lahko v praksi s poskusi vplivanja na sodniška združenja posredno izvaja pritisk in vpliva na sodnike in sodstvo.
56. Nujno je zato, da sodniška združenja pri določanju ciljev, notranje strukture, izbiri članstva in predstavnikov niso pod zunanjim vplivom in nadzorom.
57. Članstvo v sodniškem združenju ne sme vplivati na karierno pot sodnikov in ne sme biti niti prednost niti slabost. Člani ne smejo biti prisiljeni v to, da razkrijejo svoje članstvo⁵⁶; s tem bi bila kršena njihova pravica do zasebnosti glede teh občutljivih podatkov. Podatke o članstvu je treba obravnavati enako kot pri sindikatih, pri katerih je razkritje podatkov izključeno⁵⁷, saj sodniška združenja tako zavarujejo svoje interese. Tudi če predpisi od

⁵⁵Sodbi ESČP, *Baka proti Madžarski*, 23. junij 2016, *Harabin proti Slovaški*, 20. november 2012; glej tudi 11. člen EKČP.

⁵⁶Glej Mnenje Urada CCJE o spremembah bolgarskega zakona o sodnem sistemu z dne 11. avgusta 2017, ki je bilo pripravljeno 2. novembra 2017 (CCJE-BU(2017)10), 10.–16. odstavek.

⁵⁷Prav tam, 13. odstavek, in Povzetek odločitev in načel Odbora za svobodno združevanje, ki ga je pripravil Upravni organ Mednarodne organizacije dela (ILO), peta (revidirana) izdaja, 2006, 866. odstavek.

sodnikov zahtevajo, da razkrijejo podatke o svojem premoženju in interesih ter tako razjasnijo mogoča navzkrižja interesov, to ne sme vključevati razkritja članstva v sodniškem združenju, saj navzkrižja interesa med tovrstnim članstvom in opravljanjem sodne funkcije ni.

C. Sredstva in upravljanje

58. Obseg sredstev za delo je odvisen od ciljev sodniških združenj in načina, predvidenega za njihovo uresničitev. Članarine so glavni vir prihodkov večine združenj. Višina članarine ne sme biti diskriminatorna ali pretirana, saj bi to pomenilo tveganje za izključevanje sodnikov, ki si jih ne bi mogli privoščiti.
59. Pogosto je potrebna dodatna finančna ali druga opremljenost. CCJE podpira zahtevo iz Smernic o svobodi združevanja, da "imajo združenja pravico, da za izvajanje svojih dejavnosti iščejo, prejemajo in uporabljajo finančne, materialne in človeške vire, ki so lahko domači, tuji ali pa mednarodni".⁵⁸ Vsakršno financiranje, ki je na voljo, mora biti pregledno in ne sme posegati ali ustvarjati vtisa, da posega v neodvisnost sodniških združenj..
60. Številna združenja prihodek delno ustvarijo s publikacijami, izobraževanji, organizacijo seminarjev, konferenc in drugih dogodkov ali s sodelovanjem pri nacionalnih oziroma mednarodnih projektih. Druga združenja ustvarjajo prihodek iz svojega premoženja, z donacijami, zapuščinami in subvencijami. Če se sredstva črpajo iz tovrstnih dodatnih virov, je treba ravnati nadvse previdno, da se ohrani neodvisnost združenja in da se ne ustvarja niti videz poskusa vplivanja na dejavnosti združenja. To je treba upoštevati tudi, če prihaja podpora iz državnega proračuna in temelji na določenih pogojih. Če se uporabljajo javna sredstva iz državnega proračuna, to običajno pomeni tudi določeno raven finančnega nadzora. Zato je potrebna previdnost ne le glede morebitne odvisnosti od tovrstnega financiranja, temveč tudi glede izvajanja nadzora, ki ne sme vključevati nadzora nad vsebino ali prioritetai dejavnosti združenja.
61. Financiranje sodniških združenj ne sme škodovati njihovi nepridobitni naravi, kar pomeni, da ustvarjanje dobička ne sme biti njihov primarni namen. Združenje dobička, ki ga ustvari s svojimi dejavnostmi, ne sme deliti med svoje člane, temveč ga mora vložiti v doseganje ciljev združenja.⁵⁹ V sodniških združenjih morajo veljati stroga pravila o preglednosti financiranja.

D. Notranja struktura

62. Sodniška združenja delujejo v imenu svojih članov in v skladu s skupno voljo. Za to je potrebna demokratična struktura združenja, sprejemanje odločitev in izvajanje dejavnosti pa morata biti pregledna. To je še bolj pomembno, če je namen združenj, da zaradi velike reprezentativnosti predstavljajo vse sodnike ali vse sodnike z določenimi pristojnostmi.
63. V skladu s temi zahtevami CCJE priporoča, da predstavnike združenja (predsednik/-ica, uprava, drugi) demokratično in nediskriminatorno izvolijo člani ali delegati, ki jih izvolijo člani združenja. Odločitve uprave ali drugih izvršnih organov morajo biti pregledne in utemeljene. Treba je vzpostaviti odprt dialog med člani in predstavniki združenja, tako da ima vsaka skupina v združenju pošteno in brez diskriminacije možnost biti slišana.

⁵⁸Skupne smernice o svobodi združevanja, 32. odstavek.

⁵⁹Prav tam, 43. odstavek.

E. Odnosi s političnimi strankami

64. Sodniška združenja in njihovi predstavniki ne bi smeli biti člani ali podporniki politične stranke. Poskuse političnih strank ali skupin, da bi vplivali na politike združenj ali na volitve njihovih predstavnikov, je treba ostro zavrniti. Predstavniki združenj se ne smejo obravnavati kot zastopniki političnih skupin, temveč kot akterji, ki so predani samo zahtevam sodnega sistema. To ne pomeni, da sodniška združenja ne sodelujejo s političnimi strankami. Z namenom, da predstavijo in se borijo za potrebe in nujne reforme sodnega sistema, pravno državo in spoštovanje človekovih pravic, se sodniška združenja, kadar je to potrebno, lahko vključujejo v izmenjavo mnenj s političnimi strankami, ki so zavezane delovanju v skladu z načeli demokracije in pravne države,.
65. CCJE ne podpira sistemov, v katerih različne skupine članov znotraj združenja uživajo podporo, so izbrane oziroma delujejo pod pokroviteljstvom političnih strank, predvsem med kampanjami pred volitvami za predstavnike združenj.

F. Sodniška združenja in sindikati

66. Država mora zagotavljati delovne pogoje sodnikov, njihovo plačilo, pokojnine in varnost. Tako se sodniki soočajo s podobnimi izzivi, da zavarujejo in izboljšajo svoj osebni položaj, kot drugi posamezniki v razmerju do svojih delodajalcev, zato imajo v tem pogledu sodniška združenja podobne interese kot sindikati.
67. Sodniki lahko ustanovijo sindikate ali pa se sindikatom pridružijo.⁶⁰ Zakonodaja lahko določi nekatere omejitve teh pravic, vendar sodnikom z omejitvami temeljnih pravic ne sme popolnoma odvzeti.⁶¹
68. Praksa članstva sodnikov v sindikatih se po državah članicah močno razlikuje. V nekaterih državah članicah je tovrstno članstvo, skladno s pravno in kulturno tradicijo, nezdružljivo s položajem in vlogo sodnika, medtem ko so v drugih državah članicah nekateri sodniki člani tako sindikatov kot tudi sodniških združenj. Poleg tega obstajajo tudi sodniška združenja, ki so priznana kot sindikat ali pa se sama štejejo za taka.⁶² Včasih lahko zaradi statusa sindikata pridobijo tudi dodatna sredstva.
69. To različnost tradicij je treba spoštovati. CCJE kljub temu poudarja, da je treba paziti, da politizacija ne vpliva na sodnike in njihov ugled, če v sindikatih prevladuje strankarska politika. V nasprotnem primeru bi lahko tovrstna praksa privedla do očitkov o pristranosti in pomanjkanju nepristranskosti.

VII. Položaj, cilji in vloga mednarodnih sodniških združenj

70. V Evropi se je v zadnjih desetletjih hitro razvil skupni pravni prostor. Ustvarjenih je bilo veliko instrumentov za čezmejno sodelovanje med sodstvi držav. Pod okriljem EKČP in sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice so skupne evropske temeljne vrednote neposredno vplivale na nacionalne sodne sisteme in njihovo delovanje. Vzporedno s tem so razvoj sodne prakse, moč določanja standardov in izvajanje skupnih

⁶⁰Komentar Bangalorskih načel sodniške etike, 176. odstavek.

⁶¹Glej sodbo ESČP *Matelly proti Franciji*.

⁶²Finska, Francija, Grčija, Luksemburg (združenje je neregistriran pododdelek sindikata javnih uslužbencev), Nizozemska.

predpisov delno prešli v roke akterjev na evropski ravni. Te nove evropske institucije so nastale in se napolnile z vplivom članov nacionalnih izvršilnih in zakonodajnih oblasti.

71. Navedeni razvoj dogodkov spremlja prizadevanje predstavnikov nacionalnih sodnih vej oblasti, da bi bili udeleženi tudi na evropski ravni. Ustanovljenih je bilo več evropskih sodniških združenj, nekatera med njimi so zveze nacionalnih združenj, v druga so včlanjeni sodniki iz različnih držav, tretja pa omogočajo članstvo tako državnim združenjem kot tudi posameznikom.
72. Taka združenja članom omogočajo, da izmenjajo izkušnje iz različnih sodnih sistemov ter razlago skupnih standardov in vrednot.
73. Evropska sodniška združenja so, tako kot nacionalna združenja, zavezana, da zagotavljajo in varujejo neodvisnost sodnikov in sodstva ter spodbujajo in varujejo načela pravne države.
74. Vzpostavljati poskušajo dialog z akterji na evropski ravni, da bi tako pripomogla k določanju standardov na tej ravni in evropske oblasti opozorila na težave v sodnih sistemih držav članic.
75. Evropska sodniška združenja spremljajo razvoj sodnih sistemov v državah članicah in njihovo skladnost z evropskimi standardi. So talilni lonec bogatih izkušenj in prostor za izmenjavo med nacionalnimi sodstvi, prav tako pa spodbujajo k upoštevanju evropskih standardov. Evropska združenja močno prispevajo k obveščanju svojih članov o evropskem razvoju, novi sodni praksi in določanju standardov kot tudi k izobraževanju o evropskih standardih.
76. Nacionalna sodniška združenja si s članstvom v evropskih sodniških združenjih sodnikov izboljšujejo možnosti, da evropske oblasti opozorijo na težave, in lahko, zahvaljujoč ugledu evropskih združenj, okrepijo svoj vpliv. Tudi v državah članicah se argumenti včasih resneje obravnavajo, če jih predstavijo evropski akterji.
77. CCJE, ki je evropska sodniška združenja sprejel kot opazovalce, se jim zahvaljuje za njihov prispevek.. Priporoča, da jim sledijo tudi drugi evropski akterji in jih vključijo v svoje delo.

VIII. Kako naj države članice obravnavajo sodniška združenja?

78. Glavni cilji sodniških združenj, torej spodbujanje in varovanje neodvisnosti sodnikov, sodstva, načel pravne države in človekovih pravic, so v skladu s temeljnimi načeli Sveta Evrope in zavezami njegovih držav članic. Skupni interesi naj vodijo do skupnih naporov sodniških združenj in držav članic.
79. Države se morajo ne le vzdržati neutemeljenih posrednih omejitev pravice do mirnega zbiranja in združevanja ter pravice do svobode izražanja⁶³, temveč morajo te pravice tudi varovati.⁶⁴

⁶³Glej Sodbo ESČP *Kudeškina proti Rusiji* (26. februar 2009).

⁶⁴Glede negativnih in pozitivnih obvez glej Sodbo ESČP *Öllinger proti Avstriji*, 35. odstavek et al.; glej poročilo posebnega poročevalca OZN o pravici do svobode mirnega zbiranja in združevanja z dne 21. maja 2012 (A/HRC/20/27), 33.–42. odstavek.

80. Države članice bi morale zato zagotoviti okvir, v katerem bi lahko sodniki svobodno uresničevali svojo pravico do združevanja in v katerem bi lahko sodniška združenja učinkovito dosegala svoje cilje.
81. Sodniška združenja in države članice morajo vzpostaviti pregleden dialog, ki temelji na zaupanju, o vseh pomembnih vprašanih sodnega sistema.
82. Politiki se morajo vzdržati poskusov vplivanja na sodnike ali njihova združenja z grožnjami, neupravičenimi obtožbami, medijskimi kampanjami ali zagotavljanjem poklicnih napredovanj oziroma koristi za predstavnike združenj ali člane, ali na kakšen drug način, da bi ti podprli interese strankarskih politik.
83. Države članice bi morale svoj vpliv usmeriti v evropske institucije in podpirati pobude za vzpostavitev in omogočanje dialoga med temi institucijami in evropskimi sodniškimi združenji.

IX. Sklepne ugotovitve in priporočila

1. Sodniška združenja so samoupravne nepridobitne organizacije s prostovoljnim članstvom.
2. Zaželeno je, da v vsakem sodnem sistemu obstaja vsaj eno tako sodniško združenje.
3. Države članice morajo zagotoviti okvir, v katerem lahko sodniki učinkovito uresničujejo svojo pravico do združevanja in svobode izražanja, poleg tega pa se morajo vzdržati vseh posegov, s katerimi bi lahko kršile neodvisnost sodniških združenj.
4. Glavni cilji sodniških združenj so vzpostavitev in varstvo neodvisnosti sodnikov, varovanje položaja sodnikov in zagotavljanje ustreznih delovnih pogojev za njihovo delo ter spodbujanje in krepitev načel pravne države.
5. Sodniška združenja imajo lahko pomembno vlogo tudi pri izobraževanju in sodniški etiki ter pri oblikovanju reform sodstva.
6. Sodniška združenja lahko na podlagi svoje vloge in dela ključno pripomorejo k delovanju sodnega sistema in pravne države. Ta prispevek mora biti v vseh primerih pomemben in dragocen.
7. Priporočljivo je, da se sodniškimi združenjem sodnikom omogoči, da se opredelijo in podajo pripombe glede načrtovane zakonodaje o položaju sodnikov in upravljanju sodišč.
8. Dialog med sodno upravo in predstavniki sodniških združenj, ki temelji na odprtosti in medsebojnem spoštovanju njihovih vlog, spodbuja učinkovitost sodnega sistema in reform.
9. Sodniška združenja so v dobrem položaju, da medije in javnost na splošno obveščajo o vlogi in delovanju sodstva in sodnikov.
10. Sodniška združenja svojih dejavnosti ne smejo usmerjati glede na interese političnih strank ali kandidatov za politične položaje ter se opredeljevati do političnih vprašanj. Njihove dejavnosti naj bodo zamejene z njihovimi cilji.

11. Struktura sodniških združenj mora biti demokratična. Financiranje in odločanje morata biti pregledna najmanj za člane združenja.
12. Sodniki ne smejo biti prisiljeni, da razkrijejo svoje članstvo v sodniškem združenju..
13. Sodniška združenja olajšujejo čezmejno sodelovanje in izmenjavo z združenji v drugih državah članicah. Povezave potekajo tudi na evropski ravni s pomočjo več evropskih sodniških združenj in organizacij.
14. Sodniška združenja na evropski ravni imajo pomembno vlogo pri spodbujanju in varovanju evropskih vrednot in evropskih pravnih standardov na področju pravne države in človekovih pravic. Zato morajo državne in mednarodne oblasti pozorno spremljati delo teh združenj.
15. CCJE priporoča, naj evropske institucije oprejo na izkušnje in ugotovitve, ki jih evropska združenja zbirajo iz različnih držav članic in sodnih sistemov, in jih uporabljajo.
16. CCJE spodbuja redno izmenjavo med sodniškimi združenji in zainteresiranimi stranmi v Evropi.